

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA:

Muutoksenhaku Östersundom-toimikunnan päätöksestä 11.12.2018 §:n 4 kohdalla (Östersundomin yhteisen yleiskaavan hyväksyminen). Päätöksestä kuulutettu 11.12.2018.

VALITTAJA:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (rek.nro 116.353). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta sekä lintujen ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdysseiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (Uudenmaan maakunta ennen v. 2011 ml. Sipoo).

PROSESSIOSOITE:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Annankatu 29 A 16

00100 Helsinki

puheenjohtaja@tringa.fi

VAATIMUKSET:

Valittaja vaatii Helsingin hallinto-oikeutta ensisijaisesti kumoamaan koko Östersundomin yleiskaavaa koskevan päätöksen. Toissijaisesti vaadimme kumoamaan päätöksen valituksessa yksilöidyiltä alueilta.

PERUSTELUT:

Yleistä

.Östersundomin yhteinen yleiskaava ei noudata voimassa olevia maakuntakaavoja ja on ristiriidassa maankäyttö- ja rakennuslain luonnon monimuotoisuuden ja luonnonarvoja turvaavien tavoitteiden sekä yleiskaavan sisältövaatimusten kanssa. Kaava ei myöskään noudata luonnonsuojelulain Natura-alueisiin liittyviä säädöksiä.

Kaava uhkaa Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet – Natura-alueen luontoarvoja, alueen ekologisia yhteyksiä ja Sipoonkorven maakunnallisesti tärkeän lintualueen (MAALI) luontoarvoja. Kaavan keskeiset ongelmat edellä mainituista näkökulmista ovat seuraavat:

1. Yleiskaavaa ei noudata alueella voimassa olevia ylemmän tason kaavoja. Nykyinen yleiskaava poikkeaa voimassa olevista maakuntakaavoista.

2Kaava ei turvaa Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintualueet Natura-alueen arvojen säilymistä: Erityisesti selvitysaluemerkintä mahdollistaa sellaista maankäyttöä, minkä vaikutukset uhkaavat Natura-alueen arvoja.

3. Kaavan Natura-arviointi on puutteellinen: Arvioinnissa ei huomioida asianmukaisesti täydennetyt Natura-tietolomakkeen lajeja.

4. Sipoonkorven metsämantereen eteläosiin osoitettu rakentaminen uhkaa Sipoonkorven maakunnallisesti tärkeän lintualueen (MAALI-alue) (Ellermaa 2010) linnustoarvoja.

5. Metsäekologinen yhteys Kasabergetin alueelta kohti Sipoonkorpea ei toteudu kaavassa merkityllä sijainnilla.

1. Yleiskaavan suhde maakuntakaavaan, MRL:n sisältövaatimukset kaavatasoille

Valituksenalainen yleiskaava noudattaa Östersundomin alueelle laadittua 2. vaiheen maakuntakaava. Maakuntakaavan valitusten käsittely on kuitenkin edelleen kesken Hallinto-oikeudessa, eikä kyseinen maakuntakaava ole lainvoimainen. Kyseinen Östersundomin alueen 2. vaihemaakuntakaava on lisäksi asetettu täytäntöönpanokieltoon Helsingin hallinto-oikeuden toimesta. Valituksenalainen yleiskaava ei noudata alueella voimassa olevaa maakuntakaavojen yhdistelmää.

Yhteistä yleiskaavaa ei voida hyväksyä maakuntakaavasta poiketen sillä maankäyttö- ja rakennuslain perusteella, että yleiskaavan sopivuudesta maakuntakaavan kokonaisuuteen olisi huolehdittu ja maakuntakaavan sisältövaatimukset olisi otettu huomioon soveltuvin osin. Yhteinen yleiskaava sallii huomattavasti voimassa olevaa maakuntakaavaa suuremman asukasmäärän sijoittumisen kaava-alueelle, eikä huomioi voimassa olevan maakuntakaavan varauksia suojeluun, virkistykseen ja maa- ja metsätalousalueisiin, joilla on ulkoilun ohjaamistarve. Östersundomin yhteinen yleiskaava ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuksia, eikä soveltuvin osin maakuntakaavan sisältövaatimuksia.

2. Selvitysalueen maankäytön ratkaiseminen

Natura-alueen ympäristössä sijaitsevat luonnonalueet tukevat Natura-alueen suojeluarvoja ja ovat keskeinen osa ekologista kokonaisuutta. Kaavan ratkaisu jättää nämä alueet selvitysalueeksi on kestäväntöytä luontoarvojen turvaamisen kannalta. **Maankäyttö olisi tullut ratkaista kokonaisuutena yleiskaavatasolla, sillä on mahdollista, että myöhemmin päätettävä selvitysalueen maankäyttö voi merkittävästi muuttaa kaavakokonaisuuden yhteisvaikutuksia linnustoon ja muihin luontoarvoihin.**

Erityisesti Natura-alueen perustelaji kehrääjä on erityisen herkkä virkistyskäytön aiheuttamille häirintävaikutuksille, joten sen tärkeimmät esiintymisalueet tulisi turvata tarkoituksenmukaisella kaavamerkinnällä, jolla lähialueilla moninkertaistuvan asukasmäärän liikkumista pystyttäisiin rajoittamaan lajin pesimäalueilla. Myös muut luontoselvityksissä mainitut uhanalaisten tai lintudirektiivin liitteen I lajien esiintymät, kuten pyyreviirit ja Helsingin ainoa säännöllinen sääksireviiri tulevat turvatuiksi vain kaavamerkinnöillä, joiden avulla virkistyskäyttöä on mahdollista ohjata.

Myös Uudenmaan ELY-keskus on edellyttänyt alueen maankäytön ratkaisemista sekä maakuntakaavasta että yleiskaavasta antamissaan lausunnoissa. ELY-keskuksen mukaan selvitysalue olisi tullut merkitä osin suojelualueena ja osin virkistysalueena. Yleiskaavan Natura-arviosta antamassaan lausunnossa (UUDELY/1810/07.01/2010) ELY-keskus toteaa, että alueen osoittaminen selvitysalueena ei riittävällä varmuudella sulje pois merkittäviä haittavaikutuksia Natura-alueen eheyden ja kehrääjän osalta.

Huomautamme, että vaikka koko selvitysalue osoitettaisiin suojeluun ja virkistykseen, kohdistuisi Natura-alueelle haittavaikutuksia moninkertaistuvan virkistyskäytön vuoksi. Lisääntyvän virkistyskäytön aiheuttama häirintävaikutus uhkasi erityisesti rauhallisiin, metsäisiin ympäristöihin sopeutuneiden lajien, kuten kehrääjään, elinmahdollisuuksia. Emme näe mahdollisena, että Natura- alueen luontoarvoihin ei kohdistuisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia, jos voimakkaasti lisääntyvän virkistyskäytön lisäksi selvitysalueelle päätettäisiin myöhemmin osoittaa lisärakentamista.

Selvitysalue on tärkeä myös koko yleiskaava-alueen ekologisen verkoston kannalta osana kahden Natura-alueen välistä viheryhteyttä. Yleiskaavan ekologisen verkoston tarkastelussa (Ojala 2017) todetaan (3.2.1: A. Sipoonkorpi-Mustavuori-Vuosaari-yhteys): ” Ekologisen käytävän toimivuuden kannalta on hyvä, että Salmenkallion alue säilyy nykyisenkaltaisena rakentamattomana metsäympäristönä.”.

3. Puutteet kaavan Natura-arvioinnissa

Valtioneuvosto on 5.12.2018 päättänyt Suomen Natura 2000-verkoston Suomen ilmoituksen täydentämisestä ja Natura-alueiden tietojen täydentämisestä. Mustavuoren lehto- ja Östersundomin lintuvedet –Natura-alueen perusteeksi lisättiin täydennyksessä 15 uutta lintudirektiivin 4 artiklan mukaista perustelajia. Esitys tietojen täydentämiseksi on ollut nähtävillä jo vuonna 2016, mutta arviointia ei kaikkien uusien lajien osalta ole laadittu luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla. Kaavan vaikutuksia ei ole arvioitu lainkaan sääksen ja merikotkan osalta, ja kurjen osalta arviointi on puutteellinen, sillä puutteellisten tietojen vuoksi vaikutusten merkittävyyttä lajiin ei pystytty arvioimaan.

4. Sipoonkorven metsäalueen rakentaminen ja MAALI-alue

Sipoonkorven laaja metsämanner on etelärannikon merkittävimpiä metsälajiston elinympäristöjä ja tärkeä osa Uudenmaan viheryhteyksiä (Ellermaa 2010). Alueen arvo perustuu nimenomaan metsäisen ympäristön laajuuteen ja yhtenäisyyteen, mikä tekee siitä tärkeän elinympäristön monelle suuria ja rauhallisia metsäalueita vaativalle lajeille. Sipoonkorven luontoarvoille on suurta merkitystä myös alueen rehevydellä ja monin paikoin käsittelemättömillä metsillä. Monien metsäisten lajien, kuten metsäkanalintujen ja pöllöjen, osalta Sipoonkorpi on niiden ylivoimaisesti tärkein keskittymä pääkaupunkiseudulla (Ellermaa 2010). **Sipoonkorven metsämantereeseen eteläosien rakentaminen johtaa metsäalan huomattavaan pienenemiseen, millä olisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia alueen metsälinnustoon. Vaikutukset ulottuisivat myös Sipoonkorven Natura-alueeseen.**

Sipoonkorpi on määritelty maakunnallisesti tärkeäksi lintualueeksi, jonka rajaus ulottuu Uudelle Porvoontielle asti (Ellermaa 2010). Yleiskaava osoittaa rakentamista laajasti MAALI-alueen päälle mm. Landbon molemmin puolin Uudelle Porvoontielle saakka. Maakunnallisesti arvokkaan luontokohteen arvojen merkittävä heikentäminen ei toteuta maankäyttö- ja rakennuslain tavoitetta merkittävien luontoarvojen turvaamisesta.

Östersundomin yhteisen yleiskaavan Porvoonväylän pohjoispuoliset metsäalueet ovat linnustoarvojensa takia määritetty osaksi Sipoonkorven maakunnallisesti arvokasta lintualueutta (MAALI-alue). Sipoonkorven MAALI-alueen kriteerilajeista kanahaukan, huuhkajan ja kehrääjän reviirejä jäisi kaavassa osoitetun asuntorakentamisen alueelle ja siten häviäisivät suoraan rakentamisen seurauksena. Kaikki muut Sipoonkorven MAALI-alueen kriteerilajit (teeri, pohjantikka, idänuunilintu, pikkusieppo) on havaittu rakentamiselle osoitetun alueen välittömässä läheisyydessä.

5. Ekologinen yhteys Sipoonkorven ja Mustavuoren välillä

Laajempia metsäalueita yhdistävät ekologiset yhteydet ovat edellytys mm. Uudenmaan metsäkanalintupopulaatioiden säilymiselle alueella. Toimiakseen niiden tulee olla riittävän leveitä, ekologisilta ominaisuuksiltaan sopivia ja mahdollisimman luonnontilaisia. Metsäkanalinnut ovat linnuiksi huonosti liikkuvia ja niiden liikkuminen edellyttää varsinkin pyyn ja metson osalta yhtenäisiä metsäalueita. Metsäalueiden pirstoutuminen alueella vaarantaa metsäkanalintujen tulevaisuuden.

Nähtävillä olevassa kaavaehdotuksessa valtakunnallisesti merkittävä metsäekologinen yhteys Mustavuori-Kasabergetin alueelta kohti Sipoonkorpea on toteutettu Västerkullan peltoalueen itäosassa sijaitsevana kehittävänä yhteytenä, joka nykyään on enimmäkseen peltoa ja tai muuta avointa aluetta.

Kaavamääräyksen mukaan kehitettävän yhteyden toimivuus tulee varmistaa ennen kuin rakentamisen vaiheistamisalue toteutetaan.

Nykyinen metsäekologinen yhteys Kasabergetiltä pohjoiseen koostuu merkittävilta osin hyvin laadukkaista, luonnontilaisen kaltaisista vanhoista metsistä, jotka tukevat lajiston liikkuvuutta. Korvaavan metsäyhteyden kehittyminen avomaalle vaatisi hyvin pitkän ajanjakson (vähintään noin 50-60 vuotta), jotta sen ekologiset olosuhteet jossain määrin vastaisivat nykyistä yhteyttä, tai edes varttuneen metsän linnuston elinympäristövaatimuksia. Arvioitu 20-30 vuotta ei ole riittävä aika luonnontilaisen kaltaisen havumetsän kehittymiseksi, jota huonosti liikkuva metsälajisto tarvitsee päästäkseen siirtymään alueelta toiselle. Kehitettävän yhteyden toimivuuteen liittyy myös monia, mm. tienylityspaikkoihin ja eläinten käyttäytymiseen, liittyviä epävarmuuksia: ainakin lisääntyvä virkistyskäyttö häiritsisi todennäköisesti yhteyden toimivuutta. **Koska kyseessä on koko kaava-alueen tärkein ekologinen yhteys, olisi sen toimivuus tullut varmistaa kaavaratkaisussa yleiskaavatasolla.**

Yhteisen yleiskaavan ratkaisu, jossa nykyisellään toimiva viheryhteys on kaavassa muutettu kulkemaan tavalla, joka ei mahdollista sen toimivuutta vielä yli puoleen vuosisataan. Uudenmaan ELY-keskus oli edellyttänyt yhteyden säilyttämistä nykyisellä paikallaan yleiskaavasta antamassaan lausunnossa (UUDELY/1810/07.01/2010).

Selvitys valitusajasta

Östersundom-toimikunnan päätöstä koskeva pöytäkirja on asetettu nähtäville yleiseen tietoverkkoon 11.12.2018. Päätös on saatu tiedoksi 18.11.2018. Valitus on siten toimitettu 30 päivän sisällä tiedoksi saamisesta.

Helsingissä tammikuun 17. päivänä 2019

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Jukka Hintikka

Puheenjohtaja

Lähteet

Ojala, A. 2017. Ekologisen verkoston tarkastelu - Östersundomin yhteinen yleiskaava, muutettu kaavaehdotus 26.6.2017. Kaupunkisuunnitteluvirasto.

Ellermaa, M. 2010. Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. Tringa 37.-38: 140 – 174.

Uudenmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus. 2017. Lausunto yleiskaavaehdotuksesta, Östersundomin yhteinen yleiskaava. UUDELY/1810/07.01/2010

Liitteet

Liite 1. Pöytäkirja Östersundom-toimikunnan päätöksestä.